

TA'LIM TIZIMI JARAYONIDA BILIM VA ILM TUSHUNCHALARI

Farg'ona ICHSHUI kasb-hunar maktabi Maxsus fan o'qituvchisi
Murayeva Nurida Rustamjonovna

Annotatsiya: *Ta'lim jarayonida bilim va ilm tushunchalari xaqida ma'lumotlar berilgan.*

Kalit so'zlar: *Ta'lim jarayoni, bilim, ilm tushunchalar, yangi bilim.*

Ta'lim jarayonida "bilim" va "ilm" tushunchalari muhim ahamiyatga ega. Bu tushunchalar bir-biriga bog'liq bo'lsa-da, ular orasida farqlar mavjud.

Bilim - bu shaxsning ma'lumot bir sohadagi faktlar, tushunchalar, qoidalarga oid ma'lumotlarni bilishi va tushunishi.

Bilim quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

Aniqlangan va tasdiqlangan ma'lumotlar. Masalan, tarixiy voqealar, matematik formulalar.

Muayyan sohadagi umumiy tushunchalar va g'oyalar. Masalan, fizikadagi energiya tushunchasi.

Muayyan sohada amal qiladigan qoidalar va qonuniyatlar. Masalan, grammatika qoidalari yoki tabiiy qonunlar.

Bilim o'rganish jarayonida o'quvchi yangi ma'lumotlarni oladi, ularni tahlil qiladi va o'zlashtiradi.

Ilm.

Ilm - bu yangi bilimlarni yaratish va kashf qilish jarayoni. Ilmiy izlanishlar orqali yangi qonuniyatlar, nazariyalar va tushunchalar aniqlanadi. Ilm quyidagi elementlarni o'z ichiga oladi:

Yangi bilimlarni topish uchun amalga oshiriladigan ilmiy tadqiqotlar.

Yangi tushunchalar va qonuniyatlarni izohlash uchun ishlab chiqilgan ilmiy nazariyalar.

Ilmiy nazariyalarni sinovdan o'tkazish va tasdiqlash uchun olib borilgan eksperimentlar.

Ilmiy izlanishlar natijasida yangi ma'lumotlar olinadi va bu ma'lumotlar ta'lim jarayonida bilim sifatida o'quvchilarga yetkaziladi.

Ilm-bu eng fazilatli amaldir. Chunki u ikki dunyo saodat kalitidir. Insonning hayotini to'g'ri yo'lga solmagan, uni fe'l-atvorida, amalida ta'siri bilinmagan, to'g'ri yo'lga boshlamagan ilm da yaxshilik yo'q. O'rganilgan ilm emas, amal qilingan ilm haqiqiy ilm hisoblanadi. O'qigan, lekin bilganiga amal qilmagan ilm manfaatsiz ilmdir. Biz dunyoviy ilmlarni o'rganganimizdek, islomiy ilmlarni ham o'rganishimiz kerak. Bu ilmlarni o'rganishimizda bir-biriga halaqit bermasligi zarur. Bu ilmlardan oqilona foydalanib huddi libosdek kiyib olishimiz kerak.

"Ilm" tushunchasi esa, bilim sohasida o'zlashtirilgan bilimdonlik, o'rganish va tajriba, bilim uslublari va amaliyotga tatbiq etish jarayonlariga asoslangan tushunchani bildiradi. "Ilm" so'zi, insonning tabiiy dunyoni, uning o'zini va uning nazoratida bo'lgan qonunlarni o'rganish, tahlil qilish va bu bilimdonlikni amaliyotga tatbiq etishni ifodalaydi. Ilm,

bilimning nazariy va amaliy taraqqiyotiga asosiy qo'llanma bo'ladi va uning o'rganish jarayonini ifodalayadi.

"Bilim" tushunchasi, ilm-fan faoliyatining umumiy maqsadi, o'rganish va tajriba asosida yangi bilimni yaratish, amaliyotga tatbiq etish va mavjud bilimni rivojlantirishga oid tushunchani ifodalaydi. "Bilim" so'zi, tadqiqot, tahlil, nazariy va amaliy bilimlarning barchasini o'z ichiga oladi. Bu, rivojlangan metodlar, prinsiplar, qonunlar va normativlar asosida o'rganish, izlanish va bilim yaratish jarayonlarini ifodalayadi.

Bilim-bu xazina. Yillar davomida, xattoki butun umrimiz davomida bilim olishga intilamiz. O'qib o'rganamiz, hayotimizga tatbiq qilamiz. Bilimli bo'lish hozirgi davr talabi. Chunki egallayotgan sohamizda bilimimiz yo'q bo'lsa, o'zimizga ham, boshqalarga ham foyda keltira olmaymiz. Hozirda bilimingizga yarasha mablag' topishingiz mumkin. Bilimni inson o'zi tarafidan shakllantiriladi. Bilimni insonning hayotga qarashi boshqacha bo'ladi. Bilimli inson keng fikr yuritadi. Har bir narsadan oqilona foydalanadi. Bilimni na tortib olsa bo'ladi, na sotib yuborsa bo'ladi. Insonning bilimi hech qachon pand bermaydi. Bilim haqida maqollar ham bor:

Bilagi zo'r birni yig'ar,
Bilimi zo'r mingni.

Ilmni farqi o'rganayotganlariga amal qilishi, hayotiga tatbiq etishidir. Masalan: Qur'onni o'qidingiz, ilm oldingiz, uni shunchaki o'qib qo'yish emas, unda buyurilgan narsalarga amal qilib, butun hayotingiz davomida qo'llay olishingiz kerak.

Bilimni farqi shundaki siz biror sohada o'qidingiz, kimdandir ilm oldingiz va ilmni puxta o'rganib, bilimingizni rivojlantirib ishlamoqdasiz. O'z yo'lingiz topmoqdasiz.

Bilim va ilm tushunchalari asosan o'rganish, tadqiqot va bilim faoliyatini ifodalayadi. Ularning o'zining o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lsa ham, ular murakkab va uzluksiz tarzda bog'liq va bir-birini qo'llaydigan tushunchalar hisoblanadi. Bilim, umumiy maqsadlarga yo'naltirilgan bilim faoliyatining barcha sohalarini, qonunlarini va prinsiplarini o'z ichiga oladi. Ilm esa bu bilimdonlikning o'zini, uning o'rganish va amaliyotga tatbiq etish uslublarini ifodalayadi.

Ta'lim jarayonidagi o'rni

Bilim: Ta'lim jarayonida o'quvchilar avvalgi izlanishlar natijasi bo'lgan bilimlarni o'rganadilar. Bu bilimlar o'quv dasturlarida aks ettiriladi va o'qituvchilar tomonidan talabalariga yetkaziladi.

Ilm: Ilmiy izlanishlar talabalarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi bilimlarni yaratish qobiliyatini rivojlantiradi. Ta'lim jarayonida ilmiy izlanishlarga e'tibor qaratish o'quvchilarda ilmiy tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiradi.

Xulosa

Bilim va ilm tushunchalari ta'lim jarayonida bir-birini to'ldiradi. Bilim o'rganish jarayoni orqali o'quvchilar mavjud ma'lumotlarni o'zlashtiradilar, ilmiy izlanishlar esa yangi bilimlarni yaratish va ta'lim jarayonini boyitish imkonini beradi. Bu ikki tushunchaning uyg'unligi ta'lim sifatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Har bir o'quvchi kitob o'qib amalda qo'llasa, mustahkamlasa bilim hisoblanadi, bilimlar asosida o'quvchi ko'rilayotgan tajribalarni tahlil qilsa, amalda bajarsa ma'lum bir ma'noda ilm hisoblanadi.

FOYDALANLIGAN ADABIYOTLAR:

1. https://aim.uz/index.php?option=com_attachments&task=requestLogin&return=aHR0cHM6Ly9haW0udXovcmVmZXJhdHkvNTktcHNpa2hvbG9naXlhLzk5MTctdGEtbGltLWp hcmF5b25pZGEtYmlsaW0tdmEtdHVzaHVuY2hhbGFybmluZy1zaGFrbGxhbmlzaGkuaHRt bD8%3D
2. <https://packpdf.com/doc/psycho/671-talim-jarayonida-bilim-va-tushunchalarning-shakllanishi>
3. Begimqulov U.S.H. Pedagogik ta'limda zamonaviy axborot texnologiyalarini joriyetishning ilmiy-nazariy asoslari. –T.: “Fan” 2017
4. Kamolovich, B. E., & Hamidullo o'g'li, T. H. (2024). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARI DAVRIDA SOHA MUTAXASSISLIK FANI BO'YICHA IQTIDORLI O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH. Scientific Impulse, 2(18), 125-131.
5. Hamidullo o'g'li, T. H. (2024). RAQAMLI AXBOROTLARNI QAYTA ISHLASHDA BULUTLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHDA CLOUD-ANDROID, ICLLOUD-APPLE IMKONIYATLARI VA FARQLARI. Scientific Impulse, 2(20), 189-193.
6. Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
7. Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). Ta'lim tizimida ko'zi ojiz o'quvchilarni informatika va axborot texnologiyalari fanida o'qitish texnologiyalar. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.
8. Gorovik, A. A., & Tursunov, H. H. U. (2020). Scratch misolida bolalarni dasturlashni o'rgatish uchun vizual dasturlarni ishlab chiqish vositalaridan foydalanish. Universum: texnik fanlar, (8-1 (77)), 27-29.
9. Кучаров, С. А. (2021). ТЕХНОЛОГИЯ ТА'ЛИМИ О 'QITUVCHISINING TEXNOLOGIK MADANIYATI. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (1-Махсус сон), 116-118.
10. Тураев, А. А., Хайдаров, Р. М., & Хожиев, Ж. Ж. (2015). Фотовольтаический эффект в диодном режиме включения полевого транзистора. Молодой ученый, (23), 40-43.
11. Mamayusupovich, H. R. (2024). Development Of Professional Competence Of Future Teachers Of Technology In The Process Of Extracurricular Activities. Progress Annals: Journal of Progressive Research, 2(1), 35-37.
12. Mamayusupovich, H. R. (2023). OPPORTUNITIES FOR THE DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A TEACHER OF TECHNOLOGY. International Multidisciplinary Journal for Research & Development, 10(12).
13. Mamayusupovich, H. R. (2023). BO'LAJAK TEXNOLOGIYA FANI O'QITUVCHILARINI TAYYORLASH JARAYONIDA ELKTRON DARSLIKLARNI QO'LLASHNING AHAMIYATI. Наука и технологии, 1(1).
14. Haydarov, R. (2022). ТЕХНОЛОГИЯ ТА'ЛИМИ О 'QITUVCHISINING TEXNOLOGIK MADANIYATI. Физико-технологического образование, (3).
15. Mamayusupovich, H. R. (2022). Design of Educational Technologies in the Development

of Professional Competences of Technology Teachers.
16.Хайдаров, Р. М. (2021). ТЕХНОЛОГИЯ ТАЪЛИМИ ЎҚИТУВЧИСИНИНГ
КАСБИЙ КОМПЕТЕНТЛИГИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ.
Образование и инновационные исследования международный научно-методический
журнал, (1-Махсус сон), 273-277.